

Az Amerikai Egyesült Államok (USA) alkotmányának sajátosságai

Characteristic Features of the Constitution of the United States of America

Hamza Gábor

Dr. DDR. h. c., professor emeritus, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja
Eötvös Loránd Tudományegyetem,
Állam- és Jogtudományi Kar
Nemzeti Közszerzői Egyetem,
Rendészettudományi Kar
gabor.hamza@ajk.elte.hu

Absztrakt

Cél: A tanulmány célja egyrészt az Amerikai Egyesült Államok alkotmánya sajátosságainak áttekintése, tekintettel megszületésének történelmi körülményeire, és aktualitása. A szerző hangsúlyozza, hogy az USA alkotmánya és annak értelmezése a változó gazdasági, politikai és társadalmi körülményekre tekintettel változott.

Módszertan: A tanulmány szerzője a történelmi és összehasonlító módszert alkalmazta a munka megírása során. Tekintettel volt arra, hogy az Egyesült Államokon kívül – vonatkozik ez különösen az európai államokra – milyen módon és mértékben került és kerül napjainkban is figyelembevételre ez az alkotmány.

Megállapítások: Az Amerikai Egyesült Államok alkotmányának megfogalmazói, az „alapító atyák” között egyetértés volt abban a vonatkozásban, hogy az alkotmánynak biztosítania, azaz garantálnia kell a hatalmi ágak elválasztásának és egyensúlyának jogi alapjait. A hatalmi ágak egymástól való elválasztásának biztosítékát jelentő elv azt jelenti, hogy három elkülönített, egymással egyenrangú, a hatalom gyakorlásában szerephez jutó intézményt hoztak létre. Az alkotmányban rögzített „fékek és egyensúlyok” révén biztosított a kiegyensúlyozott hatalomgyakorlás. A szerző szerint a széles körű elnöki hatalom mellett a Legfelső Bíróság kiemelkedő szerepe az Amerikai Egyesült Államok alkotmányos rendszerének legsajátosabb vonása.

A szerző a kéziratot magyar nyelven nyújtotta be. Benyújtás: 2024. 04. 15. Átdolgozás: 2024. 07. 04.
Elfogadás: 2024. 07. 08.

Érték: Hazánkban ez a tanulmány mutatja be komplex módon az Amerikai Egyesült Államok alkotmányát. Vonatkozik ez az alkotmány forrásaira, az alkotmány eredeti szövegére, valamint annak kiegészítéseire.

Kulcsszavak: alkotmányozó gyűlés, föderális állami struktúra, Függetlenségi Nyilatkozat, Legfelsőbb Bíróság

Abstract

Aim: The aim of this study is to review the specific features of the Constitution of the United States of America, in view of the historical circumstances of its creation, and its topicality. The author stresses that the US Constitution and its interpretation have changed in the light of changing economic, political and social circumstances.

Methodology: The author of the study has used the historical and comparative method in writing the paper. It has been considered how and to what extent this constitution has been and is being taken into account today outside the United States, particularly in European countries.

Findings: The authors, the 'Founding Fathers' of the Constitution of the United States of America agreed that the Constitution should provide the legal basis i.e. the guarantee of the separation and balance of powers. The principle of separation of powers implies the creation of three separate institutions of equal importance in the exercise of power. The checks and balances enshrined in the Constitution ensure balanced exercise of power. In addition to widespread presidential power, the preeminent role of the Supreme Court is according to our view the most distinctive feature of the constitutional system of the United States of America.

Value: In Hungary, this study provides a complex introduction to the Constitution of the United States of America. This includes the sources of the Constitution, the original text of the Constitution and its Amendments.

Keywords: Constitutional Convention, federal state structure, Declaration of Independence, Supreme Court

Bevezetés

1. Ebben a tanulmányban az Amerikai Egyesült Államok (USA) alkotmányának sajátosságairól szeretnénk áttekintést adni, különös tekintettel a történeti vonatkozásokra. Az Amerikai Egyesült Államok alkotmányának elfogadására és hatályba lépésére több mint kétszáz esztendővel ezelőtt került sor. Ennek ellenére ez az alkotmány, bár módosításokkal, kiegészítésekkel a 21. század első felében sem

vesztette el hatályát. A kontinuitás, feltéve, hogy az állam működésének alapjául szolgáló társadalmi, gazdasági és politikai feltételek lényegüket tekintve nem változtak, az állam, tegyük hozzá a „jó állam” működésének lényeges eleme.

A kontinuitás mellett az Amerikai Egyesült Államok alkotmányának vonatkozásában még két lényeges sajátosságot kell nézetünk szerint megemlíteni. Hangsúlyoznunk szükséges egyrészt azt, hogy az USA alkotmányának előkészítése során az alkotmányozó, az „alapító atyák” építettek tartalmi vonatkozásban az alkotmányozás évszázados, sőt, eszmetörténeti vonatkozásban évezredek hagyományaira. Másrészt kiemelendő az, hogy az alkotmányozók tekintettel voltak a brit alkotmányozás, pontosabban alkotmányjogi gondolkodás sajátosságaira, függetlenül attól, hogy az Egyesült Királyság nem rendelkezett és ma sem rendelkezik írott alkotmánnyal.

Erre tekintettel, nézetünk szerint az Amerikai Egyesült Államok alkotmánya organikus írott alkotmánynak tekinthető, amelyről reális képet elsősorban a szövetségi, föderális Legfelsőbb Bíróság (Supreme Court) koronként, nem egyszer évtizedenként változó, módosuló értelmezése tükrében nyerhetünk.

2. Utalni kívánunk arra, hogy Európában csupán két ma is hatályos írott¹ alkotmány, az 1814-es norvég² és az 1868-ban elfogadott luxemburgi alkotmány³ tekinthet vissza jóval több mint száz esztendővel meghaladó múltra. Az Amerikai Egyesült Államok 1787-ben elfogadott alkotmánya több mint kétszáz esztendő óta szinte változatlan formában hatályos, eltekintve néhány olyan döntő jelentőségűnek nem tekinthető módosítástól, mint például a szenátorok közvetlen választása.

A 19. század kiemelkedő brit államférfija, William Ewart Gladstone (1809–1898) nem alap nélkül nevezte 1878-ban az amerikai alkotmányt – a brit íratlan alkotmánnyal összevetve, azzal összehasonlítva – a „*legcsodálatosabb műnek, amelyet az emberi elme és szándék valaha is alkotott*”.⁴

---

1 Az írott alkotmánnyal nem rendelkező Anglia esetében Cromwell 1653-ból származó *Instrument of Government*-je tekinthető az írott alkotmány megalkotására tett kísérletnek. Lásd Jellinek, 1922.

2 Az 1814-ben elfogadott, azóta többször módosított norvég alkotmány (*Grunnlav*) az ország függetlenségét proklamálta, s az abszolutizmus, az abszolút monarchia eltörléséről rendelkezett. A még ugyanezen évben Norvégia és Svédország közt létrejött, 1905-ig tartó perszónálunió fenntartotta hatályában az alkotmányt. Vö. Herlitz, 1969.

3 A luxemburgi alkotmány elfogadására, mely Luxemburg 1815. június 9-én elnyert függetlenségét erősítette meg, az 1867. május 11-én aláírt Londoni Szerződést követő évben került sor. Hasonlóan Norvégiához, a Luxemburgi Nagyhercegség 1890. november 13-án megszűnt perszónáluniója a Holland (Németalföldi) Királysággal az alkotmányt nem érintette, annak módosítására nem került sor.

4 William Ewart Gladstone (1809–1898) a brit alkotmány s az amerikai alkotmány összehasonlítása során fogalmaz így: „*As the British Constitution is the most subtle organism which has proceeded from progressive history so the American Constitution is the most wonderful work ever struck off at a given time by the brain and purpose of man.*” (Gladstone, 1861).

Gladstone gyakran idézett értékelése ugyanakkor azt a téves képzetet kelti, mintha az USA alkotmánya Pallasz Athéné módjára teljes vértetben pattant volna elő az amerikai nép fejéből. Az alkotmány, hasonlóan a brit íratlan alkotmányhoz, lassú, átgondolt és sokszor fájdalmas fejlődés eredménye volt, amire James Madison utalt hosszú évekkkel azt követően, hogy elfogadták az alkotmányt (lásd Beck, 1924).

A ma is joggal mély tisztelettel érdemlő törvénymű előzményei között kimagasló jelentőséget foglal el a Függetlenségi Nyilatkozat (Declaration of Independence). Az 1776. július 4-én, Philadelphiában tartott II. Kontinentális Kongresszuson elfogadott Függetlenségi Nyilatkozat megfogalmazásában kiemelkedő szerepet vállaló Thomas Jefferson szónoki és jogi vonatkozásban egyaránt mesterművet alkotott.⁵ A természetjogban gyökerező elveket, így az emberek közötti egyenlőséget, az élethez való jogot, a szabadsághoz való jogot, az új kormány létrehozásához való jogot, továbbá az olyan kormány ellen való felkeléshez való jogot, amely nem tartja tiszteletben az alapvető jogokat – a preambulum szövege a „self-evident truth”, azaz a nyilvánvaló igazság kifejezést használja – tartalmazó Függetlenségi Nyilatkozat szerzői a természetjogot (ius naturale vagy ius naturae) a tételes, pozitív joggal összevetve „magasabbrendű jognak” tekintik (Corwin, 1928; Morton White, 1978).

A függetlenségi háborút lezáró, az USA szuverenitását elismerő, az Anglia és az USA, továbbá az utóbbival 1778 óta szövetségi kapcsolatban lévő Franciaország⁶ és Anglia között 1783-ban Párizsban kötött békét követően sürgős feladat volt a szilárd alapokon nyugvó belső állami rend kiépítése. A 13 korábbi gyarmat belső kormányzati rendszere nem csekély mértékben különbözött egymástól.

Connecticut és Rhode Island autonómiával rendelkező gyarmatként a gyarmatosítási oklevél (colonial charter) értelmében maga választhatta meg kormányzóját és a kormányzó mellett működő tanácsot. Maryland és Pennsylvania gyarmatok viszont az angol király adománybirtokai voltak. Ezért a kormányzót, továbbá a kormányzó mellett működő tanács tagjait és a közigazgatás főbb posztjai élén állókat a tulajdonosok választották.

A kilenc királyi gyarmaton az uralkodó, a szuverén monarcha nevezte ki a kormányzót és a legfontosabb állami intézmények élén álló személyeket. Közös

---

5 A Függetlenségi Nyilatkozatot megszővegező, a Kontinentális Kongresszus által kijelölt bizottságnak Jefferson mellett tagja volt még John Adams, Benjamin Franklin, Roger Sherman és Robert R. Livingston. Az előzményekhez tartozik, hogy Virginia állam nevében Richard Henry Lee 1776. június 7-én három határozati javaslatot terjesztett a Kontinentális Kongresszus elé. Az első javaslat leszögezte, hogy a szövetséges gyarmatok „szabad és független államokat” alkotnak. A függetlenség kinyilvánítását jelentő határozatot a Kontinentális Kongresszus július 2-án fogadta el. Ennek a határozatnak az alapján került sor a Függetlenségi Nyilatkozat megfogalmazását előkészíteni hivatott bizottság felállítására.

6 A 13 amerikai gyarmat és Franciaország kapcsolatáról ad alapos áttekintést Corwin, 1916.

vonása volt a gyarmatok állami-kormányzati rendszerének, hogy rendelkeztek a brit alsóháznak (House of Commons) gyarmatonként eltérő vagyoni cenzus alapján választott törvényhozó szervével.

Az 1776. október 4-én elfogadott, az USA első alkotmányának tekintett Konföderációs Cikkelyek (Articles of Confederation) a 13 független államot egy laza államszövetségben egyesítették. Ez a ligának tekintett államszövetség is csak jóval később, az okmány éveken át húzódó ratifikálását követően, 1781-ben jött ténylegesen létre.

A Konföderációs Cikkelyek azonban nem biztosították egy olyan állam alkotmányos alapját, amely a gazdaság területén, a pénzügyek vonatkozásában, valamint a külügyek terén eredményesen tudott volna működni, és amely biztosítani tudta volna a törvénykezés, azaz a jogszolgáltatás (bíráskodás, ítélezés) egységét. A Konföderációs Cikkelyek alapján lényegében kormánynak tekintett Kongresszus ténylegesen nem hozhatott törvényeket.

A Kongresszus csupán ajánlásokat szavazott meg, és nem volt módja az elfogadott határozatok végrehajtására. A Konföderációs Cikkelyek legcsekélyebb mértékű módosításaira, változtatásaira, kizárólag valamennyi állam beleegyezésével volt mód. Egyre égetőbb feladattá vált egy új, föderális állami struktúra alkotmányos alapjainak lefektetése.

Történeti áttekintés

3. Több hónap elteltével, 1787 májusában végül Philadelphiában összeült az alkotmányozó gyűlés (Constitutional Convention), amelynek munkájában – Rhode Island küldöttei kivételével – valamennyi tagállam delegáltjai, szám szerint 55-en, vettek részt. A philadelphiai gyűlés elnöke George Washington volt. Bár a Kongresszustól kapott felhatalmazás értelmében megbízásuk csupán a Konföderációs Cikkelyek átdolgozására terjedt ki, a küldöttek négy hónapon át tartó igen intenzív és konstruktív munkával megfogalmazták az új alkotmányt.

Az élethez, a szabadsághoz és a boldogság kereséséhez⁷ fűződő jogot a természetjog alapján (Hölzle, 1931; Grimm, 1970) alapvető emberi jogként deklaráló, a kolóniáknak a brit uralkodótól elszenvedett sérelmeit felsoroló és az USA Angliától elszakadását kinyilvánító Függetlenségi Nyilatkozathoz hasonlóan az alkotmány nem egy ember, hanem – James Madison megfogalmazása

---

7 A boldogság kereséséhez fűződő jog szoros kapcsolatban áll a tulajdonfelfogással. E kapcsolat alakulását az amerikai gondolkodóknál elemzi Scott (1977).

szerint – „számos fej és kéz műve”.⁸ Az alapító atyák között voltak természetesen olyanok, így George Washington, Alexander Hamilton, Benjamin Franklin és különösen James Madison, akik döntő szerepet játszottak az alkotmány szerkesztésében és szövegezésében.

Az alapító atyák jól ismerték az antik és az újkori Európa politikai gondolkodóinak, állambölcselelőinek, így Platónnak, Arisztotelésznek, Marcus Tullius Cicerónak, Sallustiusnak, Tacitusnak, Plutarkhosznak, Edward Coke-nak, James Harringtonnak, Algernon Sidneynek, John Miltonnak, John Locke-nak, Johannes Althusiusnak, Hugo Grotiusnak, Samuel Pufendorfnek, Christian Wolffnak, William Blackstone-nak, Jean Jacques Burlamaqui-nak, Emer de Vattelnek és különösen Montesquieu-nek munkáit.

Lényeges szerepet játszottak az alkotmány előkészítésében az amerikai forradalom szellemi előkészítői is. Benjamin Franklin még 1754-ben javasolta, hogy a gyarmatok rendelkezzenek képvisellettal a brit parlamentben. James Wilson, a *Considerations on the Nature and Extent of the Legislative Authority of the British Parliament* (1774) című munka szerzője viszont már tagadja azt, hogy a Londoni Parlament a gyarmatokon akárcsak a legcsekélyebb hatalommal is rendelkezhetnék. A „no taxation without representation” elv megfogalmazásával elutasítja annak lehetőségét, hogy a Brit Parlament a gyarmatokra vonatkozó törvényeket hozzon. Wilson ugyanakkor nem vonja kétségbe azt, hogy közjogi kapcsolat áll fenn a brit monarchia és a gyarmatok között. Alexander Hamilton, az *A Full Vindication of the Measures of Congress* (1774) és a *The Farmer Refuted* (1775) szerzője Wilson nézeteit osztja, azaz a parlament törvényhozási jogát tagadva a király iránti abszolút lojalitás híve.

Kiemelkedő szerepet tölt be az alkotmány előkészítésében és jogi – tegyük hozzá, természetjogi – megalapozásában John Adams, az USA első alelnöke és második elnöke. Utalni szeretnénk arra, hogy John Adamsnek az alkotmányozás hosszú folyamatában ténylegesen betöltött súlya még a 21. század szakirodalmában sem kap nézetünk szerint megfelelő figyelmet.

Adams *Novanglus or a History of the Dispute with America from its Origin, in 1754, to the Present Time* címmel 1775-ben publikált cikkében nem vitatja a parlament törvényhozási jogát a gyarmatok vonatkozásában a kereskedelem területén. Minden egyéb területen viszont – vonatkozik ez különösen a pénzügyekre – a gyarmatok törvényhozó testületei az illetékesek. John Adams az 1776-ban publikált *Thoughts on Government*-ben még a brit „balanced government”

---

8 „You give me credit to which I have so claim in calling me ‘the writer of the Constitution of the U.S.’ This was not, like the fabled Goddess of Wisdom, the offspring of a single brain. It ought to be regarded as the work of many heads and many hands.” Madison 1834. március 10-én keltezett, W. Cogswellnek írt levelében fogalmaz így. (Lásd Writings of James Madison, 1910.)

(kiegyensúlyozott kormányzás) ideájának híve. Csak később váltja fel nála a rendiség gondolatán alapuló „balancing of estates” (rendek egyensúlya) gondolatát az érdekek egyensúlyát alapul vevő „balancing of interests (rich vs. poor)” (érdekek egyensúlya – gazdag kontra szegény) elmélete.

Hangsúlyozni kívánjuk, hogy John Adams a szerzője Massachusetts független *Commonwealth* első alkotmánya első tervezetének, mely nagy hatással volt a többi gyarmat alkotmányára. A természetjog elkötelezett hívének számító politikus és teoretikus kiemelkedő szerepet tulajdonít az *A Government of Laws and not of Men* tételének.

4. Az alkotmány szövegének megfogalmazása annak ellenére nem volt könnyű feladat, hogy az alapító atyák építhettek a fenti gondolkodók műveire. Ezen felül rendelkezésükre álltak az egyes tagállamok már elfogadott, hatályban lévő alkotmányai is.

Az 1789. március 4-én hatályba lépett alkotmány megalkotóinak nézeti számos vonatkozásban különböztek egymástól. Alexander Hamilton s követői olyan alkotmányos rend kiépítését tartották célszerűnek, melyben az életfogytig kinevezés révén egyfajta „politikai arisztokrácia” kerül kivételezett helyzetbe az állam irányításában. New Jersey küldötte, Paterson megelégedett volna a Konföderációs Cikkelyek bizonyos mértékű módosításával. James Madison, Randolph, továbbá Virginia állam küldöttei erős föderális rendszer kiépítése mellett voltak, mely uralkodó szerepet játszik az államok s polgárok vonatkozásában.

Az Unió alaptörvénye, mely Madison szerint az „emberi természetről szóló valamennyi kommentár közül a legkiemelkedőbb”, bizonyos fajta kompromisszum eredménye. Nem volt ellentét a küldöttek között a kérdésben, hogy az alaptörvénynek rögzítenie kell a korlátozott hatalom (*imperium limitatum*) Arisztotelész óta ismert elvére épülő népszuverenitást, s biztosítania kell a hatalmi ágak elválasztásának és egyensúlyának alapjait. A hatalmi ágak közti egyensúly biztosítása elméletének nézetünk szerint ma is jól felhasználható kifejtése Adams érdeme, ki az *A Defense of the Constitutions of Government of the USA* című háromkötetes, Londonban kiadott művében (1787–1788) fejt ki gondolatait, Turgot még 1778-ban megfogalmazott kritikájára reflektálva.

5. Az Unió alaptörvénye első megfogalmazásában még nem tartalmazza az alapvető szabadságjogokat. Ez joggal tűnik meglepőnek, mivel azokat az 1776. június 12-én elfogadott virginiai *Bill of Rights* a „kormányzat alapjának és megalapozójának” nevezte. A többek közt vallás- és szólásszabadságot, az esküdszéki

tárgyaláshoz való jogot, a fegyverviseléshez való jogot, a bűnvádi eljárást szabályozó *Bill of Rights* kérdése fontos szerepet játszott az egyes államoknak az unió alaptörvényét elfogadó ratifikációs vitáiban.

A ratifikáció azonban korántsem bizonyult egyszerűnek. 1787 októbere és 1788 augusztusa között három New Yorkban megjelenő lapban Hamilton, Madison s John Jay tollából *Publius* aláírással esszék jelentek meg, melyek publikálásának célja az alkotmány ratifikálási folyamatának megkönnyítése, illetve elősegítése volt. Ezek az esszék 1788-ban két kötetben összegyűjtve *The Federalist Papers* címmel jelentek meg.

New York, Virginia és Massachusetts államok az Unió alaptörvénye elfogadásának, ratifikálásának feltételül az alapvető szabadságjogoknak – „birthrights”, (születési jogok) vagy William Blackstone megfogalmazása szerint „principal absolute rights” (legfőbb abszolút jogok) – az alkotmány szövegébe felvételét szabták. Az első tíz alkotmánymódosításról (kiegészítésről) 1789-ben határoztak, amelyek végül 1791-ben léptek hatályba, az alkotmány szövegével gyakorlatilag egységet képezve.

Kiemelendő, hogy James Madison volt a *Bill of Rights* elfogadásának legelkötelezettebb szorgalmazója, aki azonban Thomas Jefferson támogatására is számított. A Képviselőházban 1789. június 8-án elmondott beszédében hangsúlyozta, hogy az alkotmány ratifikálása ellenére a küldöttek nagy része ragaszkodik a „great rights of mankind”-nak (az emberiség nagyszerű jogainak) az alkotmány szövegébe történő felvételéhez.

Több küldött, köztük George Mason, az erős központi hatalom kialakulásától tartva azt javasolta, hogy az alkotmány szövege tartalmazza a *Bill of Rights*ot. E javaslatot azonban elvetették. Connecticut állam küldötte, Roger Sherman a *Bill of Rights*nak az alkotmány szövegébe felvételét ellenzők véleményét képviselve azzal érvelt, hogy az egyes államokban elfogadott *Bill of Rights* (*State Declarations of Rights*), melyeket az Unió alaptörvénye is fenntartott hatályukban, megfelelő biztosítékot, garanciát nyújtanak. Végül is a James Madison által képviselt nézet győzött. Mivel ez volt az első eset, hogy az Unió alaptörvényének szövegét kiegészítették, a kérdés az volt, hogy erre milyen formában kerüljön sor. Madison kilenc kiegészítést javasolt azzal, hogy azok szövege az alkotmány szövegébe kerüljön beépítésre.

A James Madison által javasolt kilenc kiegészítést a képviselőház 17-re növelte, melyeket a szenátus 12 kiegészítésben foglalt össze. 1789. október 2-án végül tízet ratifikáltak. 1791. december 15-én váltak a ratifikált kiegészítések az alkotmány részévé, melyeket összefoglalóan *Bill of Rights*nak neveztek. Massachusetts, Connecticut és Georgia államok törvényhozása csak 1940-ben ratifikálta a *Bill of Rights*ot.

A ratifikálás révén a *Bill of Rights* normatív erejűvé vált, mégpedig úgy, hogy részét képezte az Unió „szupertörvényének”, az alkotmánynak. A *Bill of Rights* alkotmány szintjére emelése jelenti az alapvető eltérést a francia *Déclaration des Droits de l’Homme et du Citoyen*hez képest. Az *Ember és Polgár Jogainak Nyilatkozata* a jogokat talán szebben, elegánsabb módon fogalmazza meg, mint az amerikai *Bill of Rights*, de azok a nyilatkozatban inkább csak absztrakt tisztaságú politikai maximák, semmint mindenkire nézve kötelező, a tétel jog részeivé vált normák. A *Bill of Rights*ban rögzített szabadságjogok az államhatalom által szankcionált, további konkretizálást nem – tegyük hozzá, hogy értelmezést azonban igen – igénylő normákká váltak. Earl Warren főbíró joggal nyilatkozott úgy, hogy a *Bill of Rights*nak „valamennyi alkotmány szívévé” kéne válnia.

A *Bill of Rights* politikai jelentőségét, súlyát jól illusztrálja az, hogy a föderalista többséggel rendelkező Kongresszus által 1798-ban elfogadott *Sedition Act* elleni küzdelemben a szólásszabadságot garantáló I. kiegészítésre hivatkozás jelentette a döntő fegyvert. A kormányzatot bíráló nyomdászok, így a philadelphiai nyomdász s kiadó William Duane elhallgattatásának eszközéül szolgáló *Sedition Act* ellen a felháborodott polgárok a Kongresszusnál a szólásszabadságot garantáló I. kiegészítésre hivatkoztak.

A Legfelsőbb Bíróság részéről nem került sor e törvény alkotmányellenességének felülvizsgálatára. Az 1800-ban tartott, a központi hatalmat minden eszközzel növelni akaró föderalista párt választási vereségét követően sikerült e törvényt hatálytalanítani. A *Bill of Rights*ban szereplő alapvető szabadságjogok értelmezése az elmúlt 200 évben gyakran képezte vita tárgyát. A Legfelsőbb Bíróság szerepe a *Bill of Rights* értelmezésében csak lassan alakult ki. A Legfelsőbb Bíróság első, *Bill of Rights*szal kapcsolatos döntése 1833-ból származik.

6. Az Unió alaptörvénye a preambulumban a népet nevezi az alkotmány alkotójának. Az I. Cikk értelmében a törvényhozó hatalom letéteményese a Kongresszus, amely a képviselőházból s a szenátusból áll. A képviselőház tagjait kétévtenként a nép választja. A szenátus tagjait, akiket – valamennyi államból kettőt – eredetileg az egyes államok törvényhozása választott, az 1913-ban elfogadott XVII. kiegészítés (módosítás) értelmében az adott állam lakossága hat évre választja. A szenátus az USA föderális szerve, mely a szövetségi állam külügyeinek területén s a belpolitikában igen fontos szerepet játszó intézmény. Kiemelendő, hogy a szenátus semmiféle rokon vonást nem mutat az angol Lordok Házával.

A szövetségi állam vertikálisan tagolt struktúrája a hatalmi ágak elválasztása, elkülönítése szempontjából szervesen kapcsolódik a horizontális hatalommegosztáshoz. Ezáltal a főképpen John Locke-ra és Montesquieu-re visszanyúló,

a hatalmi ágak megosztására vonatkozó elv valóban szerves része az USA államrendszerének. Gyakran nem kap kellő figyelmet nézetünk szerint az a tény, hogy a „separation of powers” (hatalmi ágak szétválasztása) alkotmányban lefektetett elve nem az államhatalom három, egymástól független ágának létrehozását jelentette.

A hatalmi ágak egymástól való elválasztásának biztosítékát jelentő elv ténylegesen azt jelenti, hogy három elkülönített, egymással egyenrangú, a hatalom gyakorlásában szerephez jutó intézményt hoztak létre. Ennek célja, hogy gátat vessenek az önkényuralom kialakulásainak. Amint Madison a *The Federalist Papers* 47. esszéjében oly szemléletesen írja: „A hatalomnak ugyanazon kézben való egyesítése, legyen az bár egy, több vagy számos kéz [...] csakis magát az önkényuralmat jelentheti.” A Legfelsőbb Bíróság több, a Kongresszus által hozott törvényt érvénytelenített a hatalmi ágak elválasztásának elvére hivatkozva.⁹ A hatalmi ágak elválasztása századunk első évtizedeiben is ugyanazon funkciót tölti be, mint alkotmányban rögzítésének idején.

Az Unió alaptörvényében rögzített „fékek és egyensúlyok” révén biztosított a kiegyensúlyozott hatalomgyakorlás. A coordinated powers (koordinált hatáskörök) később kifejlesztett technikája ellenére azonban felmerül a kérdés, hogy a 21. század harmadik évtizedében az USA hagyományos állami szervezete, melyben a Kongresszus s az elnöki hatalom közti konfliktus nem ritka jelenség, megfelelő alapul szolgál-e egy világhatalom irányítására (Sunstein, 1995). Kétségtelen, hogy az elnök lényegesen szélesebb hatáskörrel rendelkezik, mint az az alkotmány szövege alapján feltételezhető volna. Ugyanakkor nem állíthatjuk, hogy az elnöki hatalom kiterjesztésére az elmúlt két évszázad során törvénytelen módon, az alkotmány megsértésével került volna sor.

Az alkotmány értelmezésének változásai

7. Az alapító atyák az alkotmány kidolgozása során világosan látták a Kongresszus szerepét és hatáskörét, de nem rendelkeztek világos képpel a végrehajtó hatalomról, amit az is mutat, hogy jelentős nézetkülönbségek mutatkoztak a hatalom terjedelmét illetően. Csak a tanácskozások végső szakaszában sikerült abban a kérdésben egyetértésre jutni, hogy egy monisztikus végrehajtó hatalom elvei legyenek az Unió alaptörvényében lefektetve. A monisztikus felfogást

---

⁹ A *Marbury vs. Madison* ügyben hozott döntés jelentős lépés volt a Legfelsőbb Bíróság, illetve a bírói hatalmi ágazat egyenlő súlyt képviselő hatalmi ág elismerésében. John Marshall szerepére vonatkozóan lásd Friedman, 1988.

tükrözi az alkotmány II. cikkének 1. szakasza, melynek értelmében a végrehajtó hatalom az USA elnökét illeti meg.

Az elnök hatáskörét az alkotmány viszonylag szűkszavúan határozza meg. Az elnök hatásköre kiterjed a külpolitika irányítására. Thomas Jefferson szerint: „*The transaction of business with foreign nations is executive altogether*”. Vonatkozik ez kiváltképpen a nemzetközi szerződések kötésére (Corwin, 1917), részben a szenátus jóváhagyását feltételezve. Az elnök hatásköre kiterjed továbbá a törvények lelkiismeretes végrehajtására, a szövetségi tisztségviselők és a szövetségi bíróságok bíráinak kinevezésére, továbbá a kegyelmi jog gyakorlására. Az elnök a hadsereg főparancsnoka. Vétójoggal rendelkezik a Kongresszus által elfogadott törvények tekintetében, bár a vétójogot a Kongresszus kétharmados többséggel hatálytalaníthatja. Az alkotmányon kívül más törvények is felruházhatják az elnököt bizonyos jogokkal.

Az alapító atyáknak a felvilágosodás eszméit követve nem állt szándékában erős végrehajtó hatalom létrehozása. Kétségtelen ugyanakkor, hogy az alkotmányfejlődés iránya idővel eltért az eredeti szándéktól. Az alkotmány nem egy tekintetben töredékes és nem egészen egyértelmű szövegének értelmezése már viszonylag korán az elnök úgynevezett „inherens jogosítványainak” elfogadásához vezetett.

Legfelsőbb Bíróság

8. Az amerikai alkotmány kétségtelenül legeredetibb és európai, sőt ma már világviszonylatban is legnagyobb hatású alkotóeleme a harmadik hatalmi ágat jelentő bírói hatalom, melyet az 1789-ben elfogadott Bírósági Törvény (Judiciary Act) a szövetségi bíróságok, s különösen a Legfelsőbb Bíróság javára jelentősen kiszélesített.

A gondolat, hogy legyen mód valamilyen formában az alkotmány (alaptörvény) szövegében szereplő szabályok tényleges alkalmazásának jogi garantálására, illetve azok végrehajtásának ellenőrzésére, már jóval korábban felmerült. Pennsylvania állam 1776-ban elfogadott alkotmánya rendelkezik a Council of Censors (cenzúranács) létesítéséről. Feladata az államhatalom képviselői „alkotmányos viselkedésének” ellenőrzése, figyelemmel kísérése. A széles körű elnöki hatalom mellett a Legfelsőbb Bíróság kiemelkedő szerepe az USA alkotmányának és alkotmányos rendszerének legsajátosabb vonása.

A Legfelsőbb Bíróság egymást „testvérnek” (brethren) szólító tagjai életkori korlátozás nélkül töltik be hivatásukat, egészen kivételes társadalmi presztízzs élvezve. William Howard Taft, aki korábban az USA elnöke volt, nyolc évvel

elnöki mandátuma lejártát követően (1921–1930) a Legfelsőbb Bíróság elnöke lett, ami jól szemlélteti a Legfelsőbb Bíróság kivételes súlyát. A Legfelsőbb Bíróság fontos ítéleteinek meghozatalával jelentős mértékben hozzájárult ahhoz, hogy az USA alkotmánya ne merevedhessék meg. Konzervatív és progresszív vonásokat egyaránt mutató ítélkezési gyakorlata, döntéshozatala révén komoly szerepet töltött be a szabadságon és egyenlőségen nyugvó jóléti állam létrehozásában. A Legfelsőbb Bíróság nem egyszer került konfliktusba a Kongresszussal és az elnökkel. Emlékezetes, ma is jól ismert a Legfelsőbb Bíróság és Franklin Delano Rooseveltnél elnök konfliktusa, a *New Deal* éveiben.

Az ellentét oda vezetett, hogy az elnök növelni kívánta az 1937. február 5-én nyilvánosságra hozott *Court Packing Plan* keretében a Legfelsőbb Bíróság tagjainak számát, hogy elháruljon az akadály a *New Deal* programjának megvalósítása útjából.¹⁰ De a tagok száma növelésének gondolata megbukott a közvélemény ellenállásán, amely nem kívánt változtatni a rendkívüli tekintélynek örvendő intézmény struktúráján. A Kongresszus is ellenezte a *judicial branch* (bírói szervezet) politikai súlyának ezzel elkerülhetetlenül együtt járó növekedését, amihez a tervezett reform kétségtelenül vezetett volna.¹¹

9. Az alapító atyáknak nem volt szándékukban a bírói hatalomnak azon szerepet biztosítani, melyet idővel az alkotmányfejlődés s a politikai helyzet változása során kapott. Az Unió alaptörvénye III. cikkének 2. szakasza alapján a bíróságokat pusztán „ügyek és jogviták” törvények mércéje alapján felülvizsgálata, nem pedig az absztrakt normakontroll illeti meg. A VI. cikk 2. bekezdésének értelmében az alkotmány az ország legfőbb törvénye.

E klauzula biztosít kiemelkedő szerepet a Legfelsőbb Bíróságnak az USA alkotmányos rendszerében. Nyilvánvaló, hogy egy alkotmány csakis az esetben válhat egy ország alaptörvényévé, ha az államhatalom törvényhozó és végrehajtó ágainak alkotmánnyal ellentétes normái, valamint rendelkezései nem hatályosulhatnak. Hamilton a *The Federalist Papers* híres 78. esszéjében fogalmazta meg az elveket, melyeknek értelmében a bíróságoknak az alkotmány szellemének „örzövé” kell válniuk. Ezekből következik az, hogy a bíróságoknak hatáskörrel kell rendelkezniük az alkotmánnyal ellentétes törvények érvénytelenítésére.

---

10 A Legfelsőbb Bíróság tagjainak számát egy 1869-ben elfogadott törvény kilencben szabta meg, illetve ezt a számot állította vissza.

11 Jeremy Bentham, aki az 1789-ben publikált, híres *Introduction to the Principles of Morals and Legislation* művében az USA-t a földkerekség egyik legvilágosodottabb, ha ugyan nem a legfelvilágosodottabb nemzetének tekinti, a szenátust a Lordok Háza gyenge utánzásának tartja (Hart, 1982. Bentham kritizálja az USA-t azért is, mert – hasonlóan Angliához – nem törekszik jogrendszere kodifikálására (uo.) Az USA jogrendszerének kodifikálására nézve lásd Földi & Hamza, 2023 és Hamza, 2009.

A törvények alkotmányosság szerinti felülvizsgálatának gondolata Edward Coke-tól származik, aki azt a 17. század elején fogalmazta meg Angliában (Plucknett, 1926; Corwin, 1976; Thorne, 1985). A fentebb már említett *Marbury vs. Madison* ítéletben a Legfelsőbb Bíróság élén 34 éven át, 1801 és 1835 között álló John Marshall főbíró a törvények alkotmányosság szerinti felülvizsgálatát s azok megsemmisítésének lehetőségét alkotmányellenességük esetében a következőképp indokolja (Corwin, 1914). Az alkotmány, mint a legmagasabb szintű, a nép akaratában gyökerező törvény az államhatalmat, a végrehajtó hatalmat csak meghatározott keretek közt engedi érvényesülni. Konfliktus esetén az alkotmánnyal ellentétes norma vagy rendelkezés jognak nem tekinthető, így azokat a bíróságok, a jog értelmezői s védelmezői nem alkalmazhatják.¹²

Az USA-ban a *judicial review* (bíróági felülvizsgálat) letéteményese nem kizárólag a Legfelsőbb Bíróság.¹³ Az egyes tagállamok legfelsőbb bíróságának is joga van az adott állam törvényhozása által elfogadott normák alkotmányosság szerinti felülvizsgálatára. Az alkotmányosság szerinti felülvizsgálat mércéjéül az Unió alaptörvénye mellett az egyes államok alkotmányai is szolgálnak. A tagállamok legfelsőbb bíróságai megsemmisíthetik a normákat, rendelkezéseket, melyek ellentétesek az adott állam alkotmányával.

Ebben az összefüggésben kívánunk utalni arra, hogy az egyes államok alkotmányai távolról sem annyira stabilak, állandóak mint az unió alaptörvénye. Louisiana államnak például 11, Georgiának tíz, Dél-Karolinának hét alkotmánya volt. Az ötven állam közül csupán 18 állam törvényhozása nem fogadott el egynél több alkotmányt. Megemlítjük, hogy Massachusetts állam 1780-ban elfogadott alaptörvénye a legrégebbi alkotmány. Módosítására, kiegészítésére ugyanakkor nagyon gyakran, eddig 116 alkalommal került sor.

10. Az egyes államok alkotmányai alapvetően ugyanazon kérdéseket szabályozzák, mint az Unió alaptörvénye (Friedman, 1988). Először az állam kormányzati struktúrájáról rendelkeznek, majd azt követően az alapvető szabadságjogokat szabályozzák. Az államok alkotmányainak rendszerén belül a 3. részt a szabályozás tárgyát tekintve igencsak változatos, úgynevezett „szupertörvényhozás” alkotja. A szupertörvényhozás esetében olyan rendelkezéseknek az alkotmány

---

12 A *Marbury vs. Madison* ügyben hozott döntés idején a Philadelphiai Gyűlés 55 küldötte közül még 39-en voltak életben. A döntés ellen egyedül Dél-Karolina állam delegáltja, Charles Pinckney tiltakozott. Lásd Warren, 1935.

13 A Legfelsőbb Bíróság által gyakorolt *judicial review* (bíróági felülvizsgálat) és a politika kapcsolatát elemzi átfogóan Choper. Utal arra, hogy a *judicial review* nem egyszer kerül összeütközésbe a többségi elvvel. Lásd Choper, 1980. A Legfelsőbb Bíróság tagjainak jelölése az USA elnöke részéről nagyon gyakran politikailag (is) motivált. Például Joseph Story jelölésének politikai háttérére nézve lásd Dowd, 1965.

szövegébe felvételéről van szó, melyek különben hagyományos, tehát nem alkotmányos szintű törvényhozás tárgyát képeznék. Az alkotmány szövegébe felvételüknek gazdasági vagy politikai indítékai vannak.

Kétségtelen, hogy az Unió alaptörvénye is tartalmaz a szupertörvényhozással közös jegyeket viselő rendelkezéseket. Ilyen például az I. cikk 9. szakaszának a különböző adók és illetékek kivetésével kapcsolatos rendelkezése. Szupertörvényhozásnak tekinthető egyes amerikai alkotmányjogászok nézete szerint az alkoholtilalomról rendelkező, ma már hatályon kívül helyezett XVIII. kiegészítés is. Az egy bizonyos korszak sajátos gazdasági, politikai helyzete által motivált részletszabályozás jellegű szupertörvényhozás gyakran vezet az egyes államok alkotmányának módosításához, vagy éppen új alkotmány elfogadásához.

Az Amerikai Egyesült Államok alkotmányos rendszerének egyik pillérét jelentő *judicial review* vonatkozásában fontos szerepet töltek-töltenek be az egyes államok legfelső bíróságai. Az 1871 és 1900 közötti időszakban a tagállamok legfelsőbb bíróságai sokszor aktívabbak és invenciózusabbak voltak, mint a szövetségi Legfelsőbb Bíróság. Az 1868-ban elfogadott XIV. alkotmánymódosítás alapján nyugvó *due process*-elv, melynek értelmében az államok nem hozhatnak vagy alkalmazhatnak olyan törvényt, melyek korlátozzák az USA állampolgárait megillető előjogokat vagy mentesítéseket, és egyetlen állam sem foszthat meg valakit szabadságától vagy tulajdonától megfelelő törvényes eljárás nélkül, széles körű kiterjesztő értelmezésen nyugvó alkalmazása elsősorban az államok bíróságainak érdeme.

Ugyanez vonatkozik az ugyancsak a XIV. módosításra épülő szerződési szabadság doktrínájának bírói alkalmazására. A *judicial review* a 20. században az egyes államok bíróságainak gyakorlatában talán még nagyobb szerephez jutott, mint a 19. század utolsó harmadában. Jól szemlélteti e tendenciát az, hogy például New York államban a bíróságok 1906 és 1938 között 451, az állam törvényhozása által elfogadott jogszabályt tekintettek alkotmányosnak és 136-ot alkotmányellenesnek (Smith, 1952).

Bírói hatalom

11. Az USA-ban a *judicial power* (bírói hatalom) és a másik két hatalmi ág közt időnként jelentkező konfliktus nem jelenti azt, hogy tendenciaszerűen ne volna összhang a hatalmi ágak között. Hangsúlyoznunk kell azt, hogy a Legfelsőbb Bíróság olyan jeles bírái, mint Holmes, Hughes, Stone, Cardozo, Brandeis és Frankfurter ideológiai beállítottságuktól függetlenül éppen azért voltak

kiemelkedőek, mert jó érzékük volt a politikai események iránt.¹⁴ Az ő esetükben nem túlzás egyfajta judicial statesmanshipről (bírói államférfiúságról) beszélni. A judicial law-making (bírói jogalkotás) ilyen értelemben nem ellentétes a Kongresszus és az egyes államok törvényhozása által elfogadott normákban több áttételen keresztül kifejezésre jutó politikai akarattal.

Ezen összefüggésben a Legfelsőbb Bíróság Chief Justice-a (főbírája), Charles Evans Hughes híres mondása – mely szerint a „*Legfelsőbb Bíróságra nézve az alkotmány az irányadó, de az alkotmány az, amit mi, a bírák állapítunk meg*” („*We are under a Constitution, but the Constitution is what the judges say it is*” – Schurman, 1908) – nem az egyes hatalmi ágak közti ellentétre, hanem éppen ellenkezőleg, az azok közt tendenciaszerűen mutatkozó egységre utal.¹⁵ John Marshall főbíró szerint az „*alkotmányt a későbbi korok számára alkotják, és úgy tervezik, hogy megközelítőleg azt a halhatatlanságot érje el, amelyet az ember által alkotott intézmények érhetnek el*”.¹⁶

Összegző áttekintés

12. Az Amerikai Egyesült Államok alkotmánya, melynek megfogalmazása során az alapító atyák a klasszikus antikvitás és a modern Európa kiemelkedő állambölcseleínek műveire egyaránt támaszkodva, a társadalmi konszenzust, a Marcus Tullius Cicero *De re publica*-jában szereplő „consensus omnium bonorum”-ot tekinti a politikai legitimitáció alapjának. Ez a már Thomas Jefferson és Alexander Hamilton által megfogalmazott elv az alapköve az USA alkotmányos rendjének, mely világtörténelmi viszonylatban is egyedülálló stabilitást biztosított és biztosít jelenleg is az államnak.

Louis Dembitz Brandeisnek, aki nem sokkal később a Legfelsőbb Bíróság egyik liberálisnak tekintett bírója lett, 1915-ben mondott szavai nézetünk szerint ma is érvényesek.¹⁷

---

14 Fordham 1957-ben, New Yorkban tartott előadásában utal arra, hogy az alkotmány időtállóságának egyik legfontosabb elemét a bíróságok authoritative interpretationje (irányadó értelmezése) biztosítja. Lásd Fordham, 1970.

15 A Legfelsőbb Bíróság politikailag is motivált döntéseiről ad jó áttekintést Koopmans, 1988). A Legfelsőbb Bíróság judicial activismjéről (bírói aktivizmusáról) adnak különböző aspektusból áttekintést Belz (1971), Semonche (1978) és Gillman (1993).

16 „*A constitution is framed for ages to come and is designed to approach immortality as nearly as human institutions can approach it.*” John Marshall a sokat vitatott Cohens vs. Virginia döntésben fogalmazott így 1821-ben (Cohen vs. Virginia 19 U.S. 264, 387). Vö. Brennan, 1992.

17 „*I see no need to amend our Constitution. It has not lost its capacity for expansion to meet new conditions unless interpreted by rigid minds which have no such capacity. Instead of amending the Constitution, I would amend men's economic and social ideas. Law has always been a narrowing, conservatizing profession. What we must do in America is not to attack our judges, but to educate them.*” Lásd Corwin, 1948. Edward S. Corwin (1878–1963), akinek műveire e tanulmány elkészítése során gyakran hivatkozunk, nem volt jogász. Munkái ennek ellenére komoly hatással voltak az Amerikai Egyesült Államok alkotmányának értelmezésére. A jogi tanulmányokat nem folytató Corwin azon tíz szerzők egyike, akiket a Legfelsőbb Bíróság tagjai a leggyakrabban idéztek, hivatkoztak döntéseikben. Lásd Loss, 1976.

13. Az Amerikai Egyesült Államok alkotmányának elemzését legtöbbször a filozófiai oldalról történő megközelítés jellemzi. A kutatásokban gyakran háttérbe szorul a történeti és a jogi megközelítés. Sokszor hiányzik az alkotmány etika oldaláról történő vizsgálata is. Az alkotmány több síkon történő elemzése alapján tudunk objektív képet alkotni az USA alkotmányos rendszerének kialakulásáról, fejlődéséről és mai helyzetéről. Vonatkozik ez különösen az államhatalmi ágak elválasztásának kérdésére.

Az USA alkotmányában az állam deklaráltan, a népszuverenitás eszméjére alapozva a „nép ügyével” („res populi”) azonosul. A nép és az állam közötti kapcsolat az alkotmány szintjén szorossá, sőt egymástól elválaszthatatlanná válik, melyet az államnak törvényhozás útján minden eszközzel erősítenie kell. Erre kifejezetten utal az Amerikai Egyesült Államok alkotmányának kidolgozásában részt vállaló John Adams. Az USA alkotmánya számos olyan elemet tartalmaz, amely Platón és Arisztotelész alapján már ismert volt. A leglényegesebb különbség Platón és Arisztotelész állambölcselete és az Amerikai Egyesült Államok alkotmánya között az, hogy az USA alkotmánya valamennyi ember, polgár alapvető egyenlőségét feltételezi.

Az USA alkotmányában, pontosabban az arra épülő, évtizedekkel később kialakult, ma már stabilnak tekinthető alkotmányos rendjében kifejezésre jutó egyenlőségelmélet legfontosabb eleme az, hogy valamennyi ember, etnikumától és társadalmi helyzetétől függetlenül ugyanazt a jogállást élvezzi. Az USA alkotmánya szoros kapcsolatban áll a valósággal, azt nem az elvont fogalmakban való gondolkodás jellemzi. Az állam működéséhez valamennyi társadalmi réteg, csoport közötti harmóniára van szükség. A közmegegyezés, a concordia, a consensus követelménye az idea és a társadalmi valóság integrálásának gondolatát tükrözi. Az állam ezáltal válik „mindenki ügyévé”, Marcus Tullius Cicerót követve res populivá. Fontos utalni arra, hogy a polgárok egyetértése, a consensus omnium biztosítja az alkotmány módosításának lehetőségét is.

Az Amerikai Egyesült Államok alkotmányos rendszerének kidolgozásában ugyancsak részt vállaló Thomas Jefferson és James Madison között a legteljesebb egyetértés éppen az alkotmány flexibilitásának kérdésében volt. Az USA alkotmányában az állam a társadalomhoz szorosan kapcsolódik. Az alkotmányban kiemelt szerepet kap a tulajdon védelme. Az alkotmányozók osztották John Locke nézetét, aki a tulajdon, a property védelmét az állam egyik, ha ugyan nem legfontosabb feladatának tekinti.

Az alkotmány lényeges eleme továbbá a közösségi érdek jogi úton való védelme. A 18. század végén az amerikai alkotmányozók figyelemmel voltak az alkotmányozás több évszázados hagyományaira, attól függetlenül, hogy azokat kortársaik konzervatívnak vagy éppen progresszívnak tekintették. Kimutatható

ez különösen a hagyományokhoz való ragaszkodásban és a végrehajtó hatalom részéről jelentkező zsarnokság feltétlen elvetésében.

Az Amerikai Egyesült Államok alkotmányában és értelmezésében, mely a 21. század alkotmányozása számára Európán kívül és Európában egyaránt példaértékű és követésre érdemes, kifejezésre jut a köztársaságpártiság (republikanizmus), a szabadság gondolatának elfogadása, a magántulajdon sérthetlenségének eszméje, valamint az arányos szociális és politikai egyenlőség tan, eszméje. A gazdasági, politikai és erkölcsi elemeket egyaránt tartalmazó alkotmány hidat épít a társadalom és az állam között, elválasztva – az elválasztásnak ugyanakkor komoly jogi garanciákat biztosítva – az államot a kormányzástól.

Felhasznált irodalom

- Adams, J. (1775). *Novanglus or a History of the Dispute with America from its Origin, in 1754, to the Present Time*. In Butterfield, L. H. (Ed.), *Diary and Autobiography of John Adams*. Volume 3. (pp. 313–314). Harvard University Press.
- Adams, J. (1776). *Thoughts on Government*. In Taylor, R. J. (Ed.), *Papers of John Adams*. Volume 4. (pp. 86–93). Harvard University Press.
- Adams, J. (1787–1788). *A Defense of the Constitutions of Government of the USA*. In Lint, G. L., Martin, S., Taylor, C. J., Georgini, S., Woodward, H., Sikes, S. B. & Norton, A. M. (Eds.), *Papers of John Adams*. Volume 18. (pp. 544–550). Harvard University Press.
- Beck, J. M. (1924). *The Constitution of the United States: Yesterday, Today and Tomorrow*. G. H. Doran.
- Belz, H. (1971). *The Realist Critique of Constitutionalism in the Era of Reform*. *American Journal of Legal History*, 15, 288–306.
- Brennan, W. J. (1992). *The Ninth Amendment and Fundamental Rights*. In O'Reilly, J. (Ed.), *Human Rights and Constitutional Law: Essays in Honour of Brian Walsh* (pp. 109). Round Hall Press.
- Choper, J. H. (1980). *Judicial Review and the National Political Process: A Functional Reconsideration of the Role of the Supreme Court*. The University of Chicago Press.
- Corwin, E. S. (1914). *Marbury vs. Madison and the Doctrine of Judicial Review*. *Michigan Law Review*, 12(7), 538–572.
- Corwin, E. S. (1916). *French Policy and the American Alliance of 1778*. Princeton University Press.
- Corwin, E. S. (1917). *The President's Control of Foreign Relations*. Princeton University Press.
- Corwin, E. S. (1928). *The „Higher Law” Background of American Constitutional Law*. *Harvard Law Review*, 42(2), 149–185.
- Corwin, E. S. (1928). *The „Higher Law” Background of American Constitutional Law II*. *Harvard Law Review*, 42(3), 365–409.

- Corwin, E. S. (1948). Our Constitutional Revolution and How to Round it Out. *Pennsylvania Bar Association Quarterly*, 19, 261–284.
- Corwin, E. S. (1950). The Natural Law and Constitutional Law. In Cavanaugh, J. J., Pope Pius XII., Barrett, E. F., O’Sullivan, R., Corwin, E. S., Kuttner, S. & Romulo, C. P., *Natural Law Institute Precedings Volume III* (pp. 47–81). Proceedings of the Natural Law Institute. University of Notre Dame.
- Corwin, E. S. (1976). Presidential Power and the Constitution: Essays by Edward S. Corwin. In Loss, R. (Ed. with an Introduction), *Presidential Power and the Constitution: Essays by Edward S. Corwin*. Cornell University Press.
- Dowd, M. D. (1965). Justice Joseph Story and the Politics of Appointment. *The American Journal of Legal History*, 9(4), 265–285.
- Fordham, J. B. (1970). *The Legal Profession and American Constitutionalism*. Association of the Bar of the City of New York.
- Földi A. & Hamza G. (2023). *A római jog története és intézüciói* (27. átdolgozott és bővített kiadás). Novissima Kiadó.
- Friedman, L. M. (1988). State Constitutions in Historical Perspective. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 496(1), 33–42.
- Gillman, H. (1993). *The Constitution Besieged: The Rise and Demise of Lochner Era Police Powers Jurisprudence*. Duke University Press Books.
- Grimm, D. (1970). *Europäisches Naturrecht und Amerikanische Revolution: Die Verwandlung politischer Philosophie in politische Techne*. Vittorio Klostermann.
- Hamilton, A. (1774). A Full Vindication of the Measures of Congress. In Syrett, H. C. (Ed.), *The Papers of Alexander Hamilton*. Volume 1 (pp. 45–78). Columbia University Press.
- Hamilton, A. (1775). The Farmer Refuted. In Syrett, H. C. (Ed.), *The Papers of Alexander Hamilton*. Volume 1 (pp. 81–165). Columbia University Press.
- Hamza, G. (2009). *Entstehung und Entwicklung der modernen Privatrechtsordnungen und die römischrechtliche Tradition*. Eötvös Kiadó.
- Hart, H. L. A. (1982). *Essays on Bentham: Studies in Jurisprudence and Political Theory*. Oxford University Press.
- Hölzle, E. (1931). Naturrecht, Staatsrecht und Historisches Recht im Zeitalter der englischen und amerikanischen Revolution. *Vierteljahrschrift für Sozial- und Wirtschaftsgeschichte*, 24(4), 452–465.
- Hunt, G. (Ed.) (1900). *The Writings of James Madison, comprising his Public Papers and his Private Correspondence, including his numerous letters and documents now for the first time printed*. Volume 9. G. P. Putnam’s Sons.
- Jellinek, G. (1922). *Allgemeine Staatslehre*. 4. durchg., Aufl. Neudruck der Ausgabe vom 1914. Springer.
- Herlitz, N. (1969). Elements of Nordic Public Law. *The Institute for Legal Research*, 54, 287.
- Koopmans, T. (1988). The Roots of Judicial Activism. In Matscher, F. & Petzold, H. (Eds.), *Protecting Human Rights: The European Dimension. Studies in Honour of Gérard J. Wiarda* (pp. 317–327). Carl Heymanns Verlag.

- Loss, R. (Ed.) (1976). *Presidential Power and the Constitution: Essays by Edward S. Corwin*. Cornell University Press.
- Morton White, P. (1978). *The Philosophy of the American Revolution*. Oxford University Press.
- Plucknett, T. F. T. (1926). Bonham's Case and Judicial Review. *Harvard Law Review*, 40(30), 70.
- Schurman, J. G. (1908). *Addresses and Papers of Charles Evans Hughes Governor of New York 1906–1908*. G. P. Putnam's Sons.
- Scott, W. B. (1977). *In Pursuit of Happiness: American Conceptions of Property from the Seventeenth to the Twentieth Century*. Indiana University Press.
- Semonche, J. E. (1978). *Charting the Future: The Supreme Court Responds to a Changing Society, 1890–1920*. Bloomsbury Publishing.
- Smith, F. A. (1952). *Judicial Review of Legislation in New York: 1906–1938*. Columbia University Press.
- Sunstein, C. R. (1995). An Eighteenth Century Presidency in a Twenty-First Century World. *Arkansas Law Review*, (48)1, 1.
- Thorne, S. E. (1985). Dr. Bonham's Case. In Thorne, S. E., *Essays in English Legal History* (pp. 269–278). The Hambledon Press.
- Thorne, S. E. (1985). Sir Edward Coke, 1552–1952. In Thorne, S. E., *Essays in English Legal History* (pp. 223–238). The Hambledon Press.
- Warren, C. (1935). *Congress, the Constitution and the Supreme Court*. Little, Brown and Company.
- Wilson, J. (2007). Considerations on the Nature and Extent of the Legislative Authority of the British Parliament. In Hall, K. L. & Hall, M. D. (Eds.), *Collected Works of James Wilson. Volume I*. Liberty Fund.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Hamza G. (2024). Az Amerikai Egyesült Államok (USA) alkotmányának sajátosságai. *Belügyi Szemle*, 72(8), 1335–1354. <https://doi.org/10.38146/BSZ-AJIA.2024.v72.i8.pp1335-1354>

Nyilatkozatok

Összeférhetetlenség

A szerző nem jelentett összeférhetetlenséget.

Finanszírozás

A szerző nem kapott pénzügyi támogatást a kutatáshoz, a szerzőséghez és/vagy a cikk publikálásához.

Etikai nyilatkozat

Jelen cikkhez nem kapcsolódik adatkészlet.

Nyílt hozzáférésről szóló tájékoztatás

Jelen cikk a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY NC-ND 2.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.0/>) feltételei szerint publikált Open Access közlemény, melynek szellemében a cikk bármilyen médiumban szabadon felhasználható, megosztható és újraközölhető, feltéve, hogy az eredeti szerző és a közlés helye, illetve a CC License linkje feltüntetésre kerülnek.

Levelező szerző

A cikk levelező szerzője Hamza Gábor, aki a gabor.hamza@ajk.elte.hu e-mail címen érhető el.